

УДК 378.147.091.33:80

О. В. Тесленко

м. Харків

Концепція нової української школи в системі філологічної освіти

У статті йдеться про основні аспекти організації роботи в навчальному закладі на основі інноваційних педагогічних технологій; наголошується на необхідності створення оптимальних умов для впровадження цілісного системного підходу до роботи з молоддю, визначаються основні завдання та пріоритетні напрямки; розкрито інноваційні форми роботи на заняттях. Наголошується, що педтехнології передбачають структурування, впорядкування, ущільнення інформації; комплексне застосування дидактичних, технічних і комп'ютерних засобів навчання та контролю.

Ключові слова: педагогічні інноваційні технології, освітній процес, цілісний системний підхід.

Тесленко О. В. Концепция новой украинской школы в системе филологического образования.

В статье речь идет об основных аспектах организации работы в учебном заведении на основании инновационных педагогических технологий; подчеркивается необходимость создания оптимальных условий для внедрения системного подхода к работе с молодежью; определяются основные задачи и приоритетные направления; раскрыты инновационные формы работы на занятиях. Педтехнологии предусматривают структурирование, упорядочение, уплотнение информации; комплексное применение дидактических и компьютерных средств обучения и контроля.

Ключевые слова: педагогические инновационные технологии, учебный процесс; целостный системный подход.

Teslenko Oksana. The concept of new Ukrainian school in the system of philological education.

The priority direction in the concept is the development of critical thinking of students as a trajectory of movement to the New Ukrainian school. Technologies of development of critical thinking – the ability of a person to clearly identify the problem that needs to be addressed; independently find, process and analyze information; logically build your thoughts; give convincing arguments; the ability to think mobile, choose the only correct solution to the problem; Be open to the perception of the thoughts of others and at the same time crucial in defending its position. In classes on methodology, we introduce students to the features and characteristics of technologies of critical thinking: independence, problem statement, decision-making, clear argumentation, sociality, ability to critically perceive the thoughts of others, competence, indifference in perceptions of events, independence of thoughts, curiosity, ability to dialogue and discussions; the conditions for the creation of critical thinking technologies: the budget of time, the expectation of ideas, communication, the appreciation of the opinions of others, the belief in the ability of students, active position. The new content of education, based on the formation of 10 key competences defined in the concept, should become a priority in the New Ukrainian School. The experience of using folklore as a means of implementing the principle of childhood centism in the New Ukrainian school, the system of work of the methodical service on the preparation of a teacher for work at the New Ukrainian school, motivation of teachers on the way to the New Ukrainian school, project-experimental and research activity of teachers of philology at the New Ukrainian school – these and other problems will be the subject of discussion at classes on methods of teaching language and literature in secondary education institutions.

Key words: pedagogical innovative technologies, educational process, holistic system approach.

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки, головна мета якої створити школу, де буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається нині, а й уміння застосовувати їх у житті. Тут прислухатимуться до їхньої думки, вчитимуть критично мислити, не бояться висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами. В освітньому процесі пануватимуть співпраця та взаєморозуміння. Нині перед освітянами поставлено три завдання: підтримати та навчити вчителів, створити новий освітній простір і привести в школи сучасні технології.

Велику роль у пошуках шляхів до Нової української школи покладено на вчителів. Головне в НУШ – не лише мобільні парти, не дитячі

куточки, ігри чи малюнки, а методична вправність учителів. Як засвідчило опитування, саме це хвилює освітян і батьків. А методична вправність – справа не одного дня, тижня чи місяця. Тому навіть від кількатижневої перепідготовки вчителів, як переконав досвід, користі мало. Саме тому сьогодні ми розпочали курси методики на четвертих курсах з ознайомлення студентів із концепцією Нової української школи. Адже до випуску їх з університету Нова українська школа досягне рівня середніх класів.

Методологічними засадами в Новій українській школі залишаються особистісно орієнтований, компетентнісний, діяльнісний підхід. Розмову про їхнє впровадження в освітній процес починаємо з особистісно орієнтованого навчання. Технології особистісно орієнтованого навчання – така організація процесу навчання, в основі якої лежить визнання індивідуальності, самобутності й самоцінності кожної людини, що вимагає

забезпечення розвитку й саморозвитку особистості учня, вияву його індивідуального, неповторного, суб'єктивного досвіду, здібностей, інтересів, ціннісних орієнтацій, можливостей реалізувати себе в навчальній діяльності, пізнанні, поведінці [3].

Головними засадами ООН є: розвиток пізнавальних здібностей учнів, максимальне розкриття їхньої індивідуальності; перевага навчання як процесу; як суто індивідуальної діяльності кожного учня; особлива увага до виявлення особистого досвіду учня.

Цілі та завдання передбачають високий загальний розвиток особистості; створення основи для всебічного гармонійного розвитку (гармонізація змісту), формування теоретичної свідомості й мислення, формування способів розумових дій, відтворення логіки наукових знань. Основа мотивації навчальної діяльності – пізнавальний інтерес.

Методи та засоби реалізації ООН: актуалізація, проблематизація, інтрига, ігрова ситуація, заохочення, наочно-образні уявлення, навчально-пізнавальна гра, проблемні ситуації, спонукання до пошуку альтернативних рішень, творчі завдання, ситуації взаємодопомоги, ситуації успіху.

Пріоритетним напрямом у концепції є розвиток критичного мислення школярів як траєкторії руху до Нової української школи. Технології розвитку критичного мислення – здатність людини чітко виділити проблему, яку необхідно вирішити; самостійно знайти, обробити й проаналізувати інформацію; логічно побудувати свої думки; навести переконливу аргументацію; здатність мислити мобільно, обирати єдино правильне вирішення проблеми; бути відкритим до сприйняття думок інших і одночасно принциповим у відстоюванні своєї позиції [3]. На заняттях із методики ми знайомимо студентів з ознаками і характеристиками ТКМ: самостійність, постановка проблеми, прийняття рішення, чітка аргументованість, соціальність, здатність критично сприймати думки інших, компетентність, небайдужість у сприйнятті подій, незалежність думок, допитливість, здатність до діалогу й дискусії. Умови створення ТКМ: бюджет часу, очікування ідей, спілкування, поцінування думок інших, віра в можливості учнів, активна позиція.

У процесі ділової гри «Урок» майбутні вчителі засвоюють цілі та завдання ТКМ: формування пізнавального інтересу учнів та розуміння мети вивчення даної теми (питання, проблеми); розвиток внутрішньої мотивації та цілеспрямоване навчання; підтримка пізнавальної активності учнів; спонукання їх до порівняння отриманої інформації з особистим досвідом і на цьому ґрунті формування аналітичного судження; розвиток критичного способу мислення. При цьому вони залучають

методичні прийоми ТКМ: парна (групова) мозкова атака, ключові терміни, розбивка на кластери (ідеї-супутники), взаємоопитування, взаємонавчання, подвійні щоденники (ліворуч – інформація, праворуч – коментарі), маркування тексту (позначки на полях відомого, цікавого, незрозумілого, суперечливого), маркувальні таблиці, дискусія [2; 3].

Важливим є використання інтегрованого навчання для ефективної реалізації компетентнісного підходу. Технології інтерактивного навчання – спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що має конкретну, передбачувану мету створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність.

Цілі й завдання інтерактивного навчання полягають у розширенні пізнавальних можливостей учнів, зокрема в здобуванні, аналізі й застосуванні інформації з різних джерел; можливості перенесення отриманих умінь, навичок та способів діяльності на різні предмети та позашкільне життя учнів; формуванні глибокої внутрішньої мотивації. Інтерактивний – тобто здатний до взаємодії, діалогу. Правила організації ТІН: залучення до роботи всіх учнів; заохочення до активної участі в роботі; самостійна розробка й виконання учнями правил роботи в малих групах; кількість учнів не більше 30; підготовка учнів до роботи в малих групах; рівноправність учителя й учнів.

Наступним важливим чинником є проектна діяльність як засіб формування ключових та предметних компетентностей у світлі концепції Нової української школи. Технології проектного навчання – одного з варіантів продуктивного навчання, метою якого є не засвоєння суми знань і не проходження освітніх програм, а реальне використання, розвиток та збагачення власного досвіду учнів та їхнього уявлення про світ. Воно орієнтоване на самостійну діяльність учнів: індивідуальну, групову чи колективну. Цілі й завдання ТПН: не тільки передати учням суму знань, а й навчити здобувати знання самостійно, застосовувати їх для вирішення нових пізнавальних і практичних завдань; сприяти формуванню комунікативних навичок; прищепити уміння користуватися дослідницькими прийомами: збір інформації, аналіз з різних точок зору, висунування гіпотез, уміння робити висновки.

У процесі ділової гри «Урок» на практичних заняттях студенти розглядають типи проектів: творчі проекти (рукописний журнал, колективний колаж, відеофільм, творчий вечір, свято тощо); форми їх представлення: сценарій фільму, програма вечора чи свята, макет журналу, альбому, газети); ігрові проекти (обрання ролей літературних персонажів, реальних людей, імітація соціальних і

ділових стосунків, вигаданих ситуацій); інформаційні проекти (мета, актуальність, методи отримання інформації (ЗМІ, літературні джерела, електронні та інші бази даних, інтерв'ю, анкетування тощо)) [2; 3]. Колективно розробляється алгоритм роботи над проектом: організація проекту, планування діяльності в проекті, дослідження теми проекту, результати, їх презентація.

Новий зміст освіти, заснований на формуванні визначених у концепції 10 ключових компетентностей, має стати пріоритетним у НУШ.

Досвід використання фольклору як засобу реалізації принципу дитиноцентризму в Новій українській школі, система роботи методичної служби щодо підготовки вчителя до роботи в Новій українській школі, мотивація педагогів на шляху до Нової української школи, проектно-експериментальна та дослідницька діяльність учителів-філологів у Новій українській школі – ці та інші проблеми стануть предметом обговорення на заняттях із методики викладання мови та літератури в середніх закладах освіти.

Література

1. Гін А. О. Прийоми педагогічної техніки: Вільний вибір. Відкритість. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посібник для вчителів. Луганськ: Навч. кн.; Янтар, 2004. 84 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
3. Наволокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Харків: Основа, 2009. 176 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти//Освіта. 2002. № 26. С. 2–4.
5. Остапчук О. Методологія інноваційних процесів – крок до розуміння сутності // Рідна шк. 2004. Листопад. С. 3–6.

References

1. Hin A. O. Priyomy pedahohichnoi tekhniki: Vilnyi vybir. Vidkrytist. Diialnist. Zvrotnyi zviazok. Idealnist: posibnyk dlia vchyteliv. Luhansk: Navch. kn.; Yantar, 2004. 84 s.
2. Dychkivska I. M. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii. Kyiv: Akademvydav, 2004. 352 s.
3. Navolokova N. P. Entsyklopediia pedahohichnykh tekhnolohii ta innovatsii. Kharkiv: Osnova, 2009. 176 s.
4. Natsionalna doktryna rozvytku osvity//Osvita. 2002. № 26. S. 2–4.
5. Ostapchuk O. Metodolohiia innovatsiinykh protsesiv – krok do rozuminnia sutnosti//Ridna shk. 2004. Lystopad. S. 3–6.

Тесленко Оксана Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна); e-mail: atelehova@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-3703-5544>.

Тесленко Оксана Валерьевна, кандидат педагогических наук, доцент, Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина (площадь Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина); e-mail: atelehova@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-3703-5544>.

Teslenko Oksana, PhD in Pedagogics, Associate Professor, Karazin Kharkiv National University (Svobody Sq., 4, Kharkiv, 61022, Ukraine); e-mail: atelehova@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-3703-5544>.